

Секція 3. Конкуреноспроможність підприємств харчової промисловості в умовах глобалізації економіки.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ – ШЛЯХ ДО ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Скопенко Н.С., д-р. екон. наук, проф.
Національний університет харчових технологій

Економіка замкненого циклу або циркулярна економіка (англ. closed-loop economy, circular economy) – модель економічного розвитку, заснована на відновленні та раціональному споживанні ресурсів, альтернатива традиційній лінійній економіці. Характеризується створенням нових альтернативних економічних підходів, завданням яких є мінімізація негативного людського впливу на довкілля [5].

На відміну від лінійної економіки, концепцією якої є take (добути), make (використати), waste (викинути), економіка замкнутого циклу базується на застосуванні принципів «3R»: reduce (скорочення); reuse (повторне використання); recycle (переробка) [7].

Більшість країн ЄС, США, Китай, Японія, Південна Корея та інші країни розвиток циркулярної економіки поставили за пріоритет у своїх довгострокових стратегіях.

Експерти відзначають, що розвиток циркулярної економіки в окремих країнах відбувається за різними моделями. Так, Фінляндія першою у світі розробила національну дорожню карту з переходу до циркулярної економіки; Німеччина формує циркулярну економіку за рахунок поживлення матеріальних потоків і доступності матеріалів для компаній; Нідерланди – за рахунок інновацій; Шотландія – завдяки спеціального інвестиційного фонду, який фінансує проекти циркулярної економіки; Китай – влітає циркулярну економіку у створення та розвиток нових індустріальних парків, які повинні дотримуватися вимог циркулярної економіки і т.д. [2].

Європейська Комісія на весні 2020 р. ухвалила спеціальний план – Circular Economy Action Plan, який є основою Стратегії розвитку «зеленої» економіки в

ЄС. Відповідно до нього, передбачається подвоєння рівня повторного використання ресурсів у найближчі десять років та створення додатково 700 тис нових робочих місць [6].

Дослідження підтверджують, що циркулярна економіка сприяє підвищенню конкурентоспроможності та формуванню конкурентної стійкості компаній [8].

Потужні компанії харчової промисловості перебудовують процеси в напрямку свідомого ведення бізнесу.

АВ Inbev Efes Україна перероблює власні відходи (органіку та упаковку) на 99 %. В 2020 році було здійснено перехід всіх ПЕТ-ліній на нову легку преформу, що дозволило скоротити кількість пластику більше ніж на 160 т. в рік. Заплановано розширення використання зворотної тари та зменшення кількості води на виробничі цілі [1].

Компанія IDS Borjomi Ukraine суттєво змінила пляшку «Моршинська» (новий дизайн, більш ергономічна форма, зменшення кількості пластику на 15%, позначка на кришці «Сортуй») [1].

Компанія Nestle в Україні і Молдові спільно з компанією з управління відходами Veolia успішно запустила проєкт зі збору, сортування та переробки упаковки в рамках глобального зобов'язання Nestle до 2025 р. перейти на використання упаковки з матеріалів, придатних до вторинної переробки або повторного використання [3].

Група Carlsberg розпочала співпрацю з датською компанією ecoXpact, Innovation Fund Denmark і Технічним університетом Данії, з метою повністю ліквідувати відходи шляхом створення екологічних продуктів і збільшення частки циркулярної економіки. На першому етапі планується розробити пляшку для пива з деревного волокна, котра здатна біологічно руйнуватися. Київський завод Carlsberg Ukraine активно працює над скороченням споживання природних ресурсів і впровадженням енергоефективних технологій: використовуються спеціальні матеріали, що знижують енерговитрати при використанні форм для виготовлення ПЕТ-пляшки, зменшується ширина та товщина полотна плівки,

що знижує її вагу та скорочує потребу в пластику та плівці в цілому (у 2020 використання пластику зменшилося більше ніж на 32 т, витрати пластикової плівки скоротилося на 93,5 т); поширюється використання зворотної скляної пляшки (в 2020 році підвищився рівень повернення пляшок на 2,4% в порівнянні з 2019 роком і повторно було використано більше ніж 134 млн. пляшок) [1].

Починаючи з 2003 року корпорація «Оболонь» розпочала реалізацію власної програми з переробки пластикових відходів, яка дозволяє переробляти відходи ПЕТ без шкідливого впливу на навколишнє середовище та виготовляти пакувальну стрічку, ящики, стільці тощо зі 100% вторинного флексу. На сьогодні «Оболонь» самостійно здійснює збір сировини – на виробничих підрозділах встановлено понад сотню контейнерів для збору використаних пляшок, а також закуповує використану ПЕТ-упаковку у постачальників [4].

Отже, провідні компанії усвідомлюють, що лінійний спосіб функціонування сприяє надмірному споживанню ресурсів, в той час як замкнутий цикл, де побічний продукт може виступати вихідною сировиною для виробництва іншого продукту, є запорукою стійкого розвитку та досягнення стійких конкурентних переваг в умовах глобалізації.

Література:

1. 25 лучших программ КСО. *Власть денег*. 2021. №7. С. 28-53.
2. Баюра Д. Циркулярна економіка – майбутнє успішної України. *Енергобізнес*. 2021. № 42 (1235) URL: <https://e-b.com.ua/cirkulyarna-ekonomika-maibutnje-uspisnoyi-ukrayini-2167>
3. До майбутнього без сміття, Які маяки на своєму шляху поставила Nestle? *Власть денег*, 2021. №7. С. 35.
4. Офіційний звіт «Сталий розвиток корпорації «Оболонь». URL: http://report.obolon.ua/ua/successful_practices/5?classID=456
5. Циркулярна економіка. Організаційно-правові аспекти. *Businesslaw* : веб-сайт. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/circle-economic-t/>
6. Circular economy action plan. URL: https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en
7. Heshmati A. A Review of the circular economy and its implementation. 2015. IZA DP. № 9611. 61 p. URL: <http://ftp.iza.org/dp9611.pdf>
8. The circularity gap report 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1MP7EhRUN8n1S3zpzqlshNWxqFR2hznd/edit>